

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratov po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENE

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6 Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

Belgrad se zahvaljuje dr. Milanu Stojadinoviću 40.000 Belgrajčanov manifestira za vlado Velik državniški govor predsednika vlade

Belgrad, 27. septembra. Belgrad je znal ob priliki vseh velikih dogodkov manifestirati svoja čustva in svoje razpoloženje. Pred in po vojni so se Belgrajčani zbirali pred velikim kneževim spomenikom, da na tem zgodovinskem mestu izrazijo svoje prepričanje. Po njih je govorila vsa država, oni so bili tolmači razpoloženja vsega naroda. Bili smo priče velikih narodnih manifestacij, ko je Belgrad vstal, da brani narodne interese, ali da se je zbral in oddal priznanje zaslužnim ljudem. Toda po številu zborovalcev in spontanosti njihovih čustev v Belgradu že zdajna ni bilo impozantnejše manifestacije od današnje, ki se je prav tako vršila pred kneževim spomenikom. To ni bila strankarska revija, to je bila velika svečanost Belgrada in vsega naroda, manifestacija, ki jo bo Belgrad pomnil še dolgo. Belgrad je spregovoril v imenu vse države in naroda ter je danes izrazil priznanje ministrskemu predsedniku in pa zunanjemu ministru dr. Milanu Stojadinoviću, predstavniku države in moči velikih državniških sposobnosti. Belgrad, Sumadija in preko nji vse država so dr. Stojadinoviću globoko hvaležni za uspehe, ki jih je dosegel v notranji in zunanji politiki. Danes je bila predsedniku vlade in zunanjemu ministru dr. Milanu Stojadinoviću izražena zahvala za gospodarsko obnovo, za konsolidacijo notranjih razmer, za osiguranje nacionalne obrambe in za povzgo uglede države na nivo, ki ga mora imeti v mednarodnih odnosih. Po Bukarešti in Bratislavi je prišel tudi naš veliki uspeh v Zenevi, kjer sta avtoriteta in ugled Jugoslavije pred najvišjo mednarodno ustanovo stopili v prvo vrsto. Za vse te uspehe se je prestolnica danes zahvalila in mu izrazila priznanje.

Pred kneževim spomenikom so se zbrali pod zastavami pristaši JRZ, zastopniki vseh stanov in poklicev, mali trgovci in obrtniki, delavci in mali ljudje. Preko 40.000 ljudi se je zvrstilo v goste vrste in neprestano vzklikalo dr. Stojadinoviću. Ta ogromna masa ljudstva, kakršne Belgrad do danes še ni videl, se je pričela že rano zjutraj z godbami in zastavami na čelu zabodi pred novo Narodno skupščino. Belgrajski podbori JRZ, veliko število članov stranke iz Zemuna in Pančeva, delavska sekcija JRZ, železničarski klub, delegati stranke iz bližnjih srezov in mest so se razporedili v veliko povorko. Nekaj pihih dni je bilo dovolj, da je mestni odbor JRZ mobiliziral vojsko svojih pristašev, da so prišli manifestirati svojo trdno voljo, da vztrajajo do konca pri delu za blagor naroda in države.

Ob 10 je velika povorka krenila proti kneževemu spomeniku. Na balkonu glavnega štaba je bil predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović z vsemi člani kraljevske vlade, ki se nahajajo v Belgradu. Nepregledne množice naroda s konjeniki in zastavami ter godbami na čelu so korakale pod balkonom mimo predsednika vlade in vzklikale svojemu vodji in stvaritelju nove politične dobe v naši politični zgodovini, dr. Milanu Stojadinoviću.

Preko ene ure je trajal mimohod. Ljudje v spredu so neprestano vzklikali dr. Milanu Stojadinoviću, notranjemu ministru dr. Antonu Korošcu in prometnemu ministru dr. Mehmedu Spahu. Predsednik vlade je z balkona pri srčno odzdravljaval. Vsako kolono v povorki je vodila konjenica z godbo in zastavami. Med zvoke godbe so se zivali vzkliki Nj. Vel. kralju Petru II., kraljevemu domu, kraljevim namestnikom, dr. Milanu Stojadinoviću ter ostalim članom vlade ter prvaku JRZ. Ko je poslednja kolona odšla mimo balkona zgradbe glavnega štaba, se je predsednik vlade z ministri odpeljal do kneževskega spomenika, kjer ga je množica 40.000 ljudi znova sprejela z burnim vzklikanjem. Ogromni trg pred kneževim spomenikom je bil do zadnjega kotička zaseden po ljudeh, tako da ni bilo nikjer opaziti prostega mesta.

Nekoliko pred 12. uro se je pojavil dr. Milan Stojadinović z notranjim ministrom dr. Antonom Korošcem na balkonu Narodnega gledališča, opetovano pozdravljen od nepopisno navdušene množice. Zborovanje je otvoril podpredsednik mestnega odbora JRZ za Belgrad, Zemun in Pančevo, minister za gozdove in rudnike Djura Janković z naslednjim govorom:

Govor ministra Jankovića

»Neizmerni sta moja radost in sreča, da imam v prestolnem mestu kot prvi podpredsednik mestnega odbora JRZ za Belgrad, Zemun in Pančevo časti, da otvorim to veličastno zborovanje, kakršne naša prestolnica doslej še ni videla. Pravtako velika je moja sreča, da bomo imeli na današnjem zborovanju priliko slišati državniške besede šefa naše velike stranke dr. Milana Stojadinovića, ob katerem stoji tu tudi prvi podpredsednik glavnega odbora Jugoslovanske radikalne zajednice dr. Anton Korošec, skoraj vsi člani glavnega odbora, veliko število senatorjev in narodnih poslancev ter predsedništvo s svetniki mesta Belgrada.

Ko se je pred nekaj dnevi čul glas, da bo na današnjem zborovanju govoril šef naše stranke dr. Stojadinović, so vsa srca Belgrajčanov radostno zalopotala in od najsirša srca se je začelo do najbogatejše hiše se je govorilo o tem. To je bilo zaradi tega, ker Belgrad želi slišati besede šefa velike stranke, ki ima to odliko, da mnogo dela, a malo govori. (Vzkliki živijo!) Njegovo načelo v politiki je delati, ko pa bodo dela gotova, naj dela govore, ne pa besede.

Dr. Stojadinović gleda pri svojem delu vedno človeka. Delati za človeka, za narod, vedno je treba samo delati in samo delati! Spričo takega

dela se je država danes vrnila v naročje naroda. Država je danes naroda, ne pripada več nikakoli privilegirani grupi takozvanih državotvorcev in patrijotov, nego pripada vsemu jugoslovanskemu narodu. Pred 15 meseci, so bili morda še ljudje, ki so mislili, da je dr. Stojadinović kakor mnogo njegovih prednikov postal predsednik vlade samo zato, da bi mogel zadostiti neki svoji osebni ambiciji, danes pa ni več človeka, ki hoče misliti in čuti objektivno in ki ne bi videl, da je dr. Stojadinović postal predsednik vlade le zaradi tega, da postane suženj svojega poziva, največji sluga svojega naroda. Naoprotno, onim politikom, ki so smatrali za svojo skrb, da se stavijo v službo zatiranja naroda, je naš šef tu, da samo služi narodu, kralju in državi. Zato moramo, danes ponosno vzklikniti: Vstali smo, vstali smo in korakamo po poti v lepšo in srečnejšo bodočnost. 15 mesecev je bilo dovolj, da se v naši državi ustvarja notranji mir, izven nje pa, da ji prav tako zagotovimo mir. 15 mesecev je bilo dovolj, da se v naši državi ustvari gospodarska nezavisnost na mnogih poljih gospodarskega delovanja. Vsako leto mora v bodoče prinesiti novih del. Reforme se morajo izvesti v naši državi, toda reforme, iz katerih bo črpal koristi cel narod in ne le poedinci! Zborovalci so z burnimi manifestacijami in vzkliki slavili predsednika vlade.

Govor predsednika vlade

Ko se je poleglo viharno odobravanje, je povzel besedo predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. Milan Stojadinović. V svojem velikem govoru je dejal med drugim:

Dragi prijatelji, mladina in delovno ljudstvo! V hipu, ko povzamam besedo na tem veličastnem shodu, velja moj prvi pozdrav vsem vam in potom vas našemu krasnemu Belgradu. Drugi pozdrav velja tebi, mladina! Junaštvo naše mladine je prešlo na pisane stranice naše zgodovine. Mladino čaka naloga, da povede naše ljudstvo mimo težav sedanosti v lepšo in srečnejšo bodočnost. Tretji moj pozdrav je namenjen tebi, delovno ljudstvo v belgrajskih podjetjih in tovarnah. JRZ hoče postati v socialnih in delavskih vprašanjih najnaprednejša in najpopolnejša organizacija. Sprejeli bomo vsak sklep, ki bo mogel ustreci upravičenim zahtevam delavstva. Da je to resnično, da je to v našem programu, smo dokazali že s delom svojega prvega leta. Izvajamo javna dela, vkršnihih se naša država ni poznala. Gradimo ceste, zidamo železnice, mostove, šole, gradimo industrijska podjetja, vodovode, gradimo razna posopja in urade. Med ljudi prihaja počasi zopet denar. Brezposelnost nevarnost smo odvrnili od naše države. Po uradnih podatkih osrednjega urada za zavarovanje delavcev je bilo junija 1934 zaposlenih pri nas 570.000 delavcev, v juniju 1936 pa 630.000, torej za 60.000 več. Toliko ljudi je našlo kruha in zaslužka. Samo v resoru ministrstva za gradnje so znašali delovni dnevi za javna dela l. 1934 vsega 650.000, letos do 1. septembra pa 3.800.000. Dočim smo torej na eni strani preprečili brezposelnost, smo na drugi strani povečali zaposlenost. Hkratu pa smo zvišali tudi mezde. Vršile so se tudi delavske stavke. Prvič v zgodovini stavk v naši državi so se državne oblasti vedle napram delavcem korektno. Policija ni aretirala stavkajočih delavcev, kakor se je dogajalo pod prejšnjimi režimi, in tudi ni nastopala sovražno proti delavstvu, kakor se je prej prakticiralo. Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje in banke uprave so nastopale po mojih navodilih kot dobrohotni posredovalci in so uredile vse stavke v korist delavstva. Red in mir nista bila nikjer porušena. Socialni red in mir branimo in bomo branili proti vsakomur. Istočasno pa bomo branili koristi delavstva. Delali bomo s socialnim zavarovanjem in varstvom, tako da bo tudi delavski stan videl v nas svojega iskrenega prijatelja.

Ne zahtevamo, naj nam delavec verjame na besedo, cenijo naj nas po naših delih. V ta namen smo ustanovili delavsko sekcijo JRZ, ki naj postane naš svetovalec in naš pomočnik. Z njenim sodelovanjem upamo, da bomo lahko popravili stanje naše delavstva in s primernimi ustanovami varovali delavske interese, tako da bodo stavke odveč in bomo lahko ustvarili vse pogoje za delo in življenje našega delavstva.

Želim organizirati delavstvo na zdravi osnovi, ker bo v tem primeru delavstvo postalo eden izmed najbolj zdravih stebrov naroda in države. Zato naj delavstvo živi! (Splošno odobravanje!). Položaj našega delavstva se bo močno popravil, kakor hitro bomo popravili splošni položaj našega gospodarstva. V tem oziru lahko rečem, da smo imeli srečno roko. Po 7 suhih letih nas je letos doletelo zelo rodno leto. Upam, da bo to prvo izmed 7, ki naj mu sledi. Lansoletni pšenini pridelek je znašal 19 milijonov metriskih stotov, letošnji pa 29 milijonov, pridelek koruze je bil lani 30 milijonov, letos 50 milijonov metriskih stotov. Letošnje leto pa ni samo dobro obrodilo, tudi cene so višje. Kraljevska vlada je sicer pripravila rezervno v znesku 250 milijonov Din za obrambo pšeninih cen.

Lahko s ponosom rečemo, da smo pri gospodarski krizi že nekako čez glavo. Pravkar smo dokončno uredili vprašanje kmetijskih dolgov. Prepričan sem, da smo našli najboljši rešitev tega vprašanja. Storili smo to, da rešimo kmeta, kajti kadar gre kmetu dobro, gre dobro tudi vsem ostalim gospodarskim krogom.

Tudi trgovina, obrt in industrija so nam prav-

tako na srečo, kakor kmetovalci. S splošnim zboljšanjem gospodarskih razmer v naši državi upamo, da bo napočil čas, ko bomo lahko ustregli tudi upravičenim željam našega državnega uradništva.

Upamo, da bo ljudstvo nagradilo naše delo pri današnjih občinskih volitvah. V JRZ smo zbrali nekdanjo narodno radikalno stranko in dober del bivše demokratske stranke. Obenem pa smo pritegnili v našo stranko tudi dr. Koroščevo Slovensko ljudsko stranko in Spahovo muslimansko organizacijo. To kar je bila želja našega velikega učitelja in nesmrtnega voditelja Nikole Pašića (Slava mu!), to se je posrečilo nam, njegovim učencem. V bratsko kolo, v enotno veliko in močno organizacijo, v skupno politično fronto smo združili gromno večino Srbov, ogromno večino Slovencev in ogromno večino Muslimanov. Tako se je uresničila napoved podpredsednika naše stranke dr. Korošca, ki je že l. 1920, v nekem svojem govoru izjavil, da veruje, da bodo mogli Slovenci stalno sodelovati z radikalno stranko. Pravtako se nam je prvič posrečilo po ustanovitvi naše nacionalne države pritegniti k sodelovanju bosanskohercegovaške Srbe in muslimane, potomce tistih Srbov in muslimanov, ki so nekoč s puško v rokah odbijali okupacijsko vojsko avstroogrske monarhije in ki so nato v slogi ustvarjali našo skupno nacionalno državo.

S takim delom bomo še bolj okrepili našo državo, da bo postala večna in strah vsej sovragov, da bo velika in nedeljiva kraljevina Jugoslavija.

Naša zemlja je velika, naše ljudstvo je zdravo, vojska je pripravljena, v dobri smo družbi prijateljev in zaveznikov. Ugled naše države je v tujni velik. Kot dokaz naj nam bodo pravkaršnje volitve v Zenevi. Jugoslavija je prišla na tretje mesto med 50 državami. Tudi l. 1934. smo dobili podpredsednika, toda tedaj na 6. mestu, dočim je sedaj naš podpredsednik na tretjem mestu. Tedaj je glasovalo za nas 31 držav, sedaj pa 44 držav. Prišli smo na tretje mesto koj za Francijo in Veliko Britanijo. Vidite bratje, kako velik je svetovni sloves naše države v tej najvišji ustanovi držav vsega sveta. Čeprav pa smo močni in pripravljeni vendar ne želimo drugega kakor miru, miru z vsemi sosedi, miru na vseh naših mejah. Bratje, kdor bo spoštoval ta naš mir, mu bomo iskreni prijatelji in sodelavci pri splošnem mednarodnem sodelovanju.

Dragi Belgrajčani! Iz srca se vam zahvaljujem za vaš veličastni odziv. Belgrad je z današnjim shodom, ki mu ga ni enakega v njegovi preteklosti,



Ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović.

pokazal, da je s svojim političnim prepričanjem v ogromni večini isto kar naša JRZ. Zahvaljujem se vam tudi za to, da ste me tako pozorno poslušali. Nisem napadal drugih političnih strank, ker želim, naj bi posteni pristasi drugih strank in manjših političnih skupin postali naši iskreni politični prijatelji. Vsem poštenim Jugoslovanom so vrata naše stranke odprta.

Zahvaljujem se vam tudi za izkazane časti, vendar moram izjaviti, da jih nisem zaslužil, kajti vse, kar delam, delam iz dolžnosti do kralja, naroda in domovine!

Govor dr. Milana Stojadinovića so prisotne množice opetovano prekinjale. Na kraju so nagradile predsednika vlade z dolgotrajnimi ovacijami in vzklikanjem Nj. Vel. kralju, kraljevskemu namestništvu, kraljevski vladi, vodstvu JRZ in Jugoslaviji. Shod je zaključil podpredsednik kraljevega odbora JRZ in podžupan Drago Todorović.

Zmaga JRZ v moravski banovini

Belgrad, 27. sept. Pri občinskih volitvah v moravski banovini je JRZ dosegla nepričakovano impozantno zmago. Volitve so potekle v redu in miru.

*

Belgrad, 26. sept. m. Na intervencijo notranjega ministra dr. Antona Korošca je finančni minister s svojim odlokom od dne 30. avgusta pod št. 55.470-36 ugodil prošnji registrirane zadruge Ljubljanski velesojem in jo opustil plačevanja društvenega davka za dobo 20 let.

Helsinki, 27. septembra. AA. Finska vlada je odstopila. Ni še znano, ali je predsednik republike že komu dal mandat za sestavo nove vlade.

Min. dr. Krek v Slov. Krajinah Veličasten shod v Lendavi Prekmurje odločno v taboru JRZ

Maribor, 27. sept. Danes je bil v Gornji Lendavi velik shod JRZ, na katerem se je videlo, da je vse Prekmurje trdno ob strani voditelja slovenskega naroda dr. Korošca. Ta shod je ubil vsa upanja tistih agentov ljudske fronte, ki so pričakovali, da bodo mogli prekmursko ljudstvo preleptiti in ga odtrgati od svojega voditelja dr. Korošca ter ga usmeriti tja, kjer naj bi se izpolnili cilji in želje teh agentov.

Ob 10 dopoldne so priredili ministru dr. Kreku prebivalci Gornje Lendave nadvse priazen sprejem. Pod slavalokom ga je pričakovala mladina, občinska uprava, gasilci ter velika množica ljudstva. Najprej ga je pozdravil član banskega sveta Franc Bačić, nato šolski upravitelj Vilibald Beloglavec in župan Jožef Bokan.

Po av. maši ob 11 je bil na velikem prostoru pred cerkvijo shod, katerega se je udeležilo nad 3000 ljudi. Shod je otvoril član banskega sveta Franc Bačić, ki je najprej pozdravil min. dr. Kreka, ministra Vesenjaka, narodnega poslanca Klara, člana banskega sveta Bajleca, tajnika JRZ Marka Kranjca in vse številne udeležence shoda.

Govor dr. Kreka

Prvi je govoril minister dr. Krek, ki je izjavil: »V kratkem vam hočem pojasniti politični položaj. Pred letom dni smo dobili vlado dr. Stojadinovića, dr. Korošca in dr. Spaha. Ti trije možje so s svojimi strankami ustanovili skupno politično organizacijo, da bi mogli zrušiti prejšnji režim. Od tedaj naprej skušamo previdno vpeljati demokratično, v kateri so predstavniki oblasti odgovorni ljudstvu, ljudstvo si samo izbira vlado, ki zopet narodu odgovarja. Naš cilj je demokracija, v kateri vlada odgovarja ljudstvu. Temu cilju se stalno približujemo. Najboljši dokaz za to je razpis občinskih volitev. Narod naj po svoji volji in po svoji pameti za gospodarje v občinah izvoli može, ki jih smatra za najboljšje. Pri sedanjih občinskih volitvah nihče ne bo silil, naj kdo voli tega ali onega kandidata, nihče ne bo grozil. Ljudstvo naj se popolnoma svobodno izrazi. Želim pa, da bi vsi Slovenci v varstvo svojih narodnih interesov pri tej priliki kot en sam moč glasovali za tiste, ki jih odobrava voditelj dr. Korošec. Vabim vas, da se za volitve tako pripravite, da zmagojati povosel liste JRZ. Morda prihajajo med vas ljudje, ki pravijo, da občinske volitve niso važne in da nimajo političnega značaja in da so zgolj gospodarskega pomena. To pa ni res. Občina je del države, ki izvaja svoje samoupravne posle in del poslov državne uprave. Kar je družina

v družbi, to je občina v državi. Kakršne so razmere v občini, takšne so tudi v državi. Občinski predstojniki so deloma tudi politični upravni organi, ki dajejo izrazito politične izjave, saj volijo senat. Kakršni so župani, takšno bo tudi to zakonodajno telo. Za občinske volitve moramo te dni mnogo delati, da bodo izpadle tako, da se pozneje ne bomo kesali. Če je dr. Korošec pod prejšnjimi režimi moral za nas trpeti, potem mu moramo tudi sedaj izraziti naše popolno zaupanje, ostati mu moramo zvesti.

„Naše razmerje do Hrvatov“ Razdolžitve kmeta

Drugo vprašanje, ki zanima zlasti obmejne Prekmurce, je vprašanje našega razmerja do Hrvatov. O tem vprašanju povemo sledeče:

Mi Slovenci hočemo tudi ostati Slovenci. Zato bomo o svojih stvareh sami odločali in za svoje interese po svoji lastni pameti delali. Mačkovo gibanje je po njegovi izjavi hrvatsko narodno gibanje. Naj to tudi ostane. Ne branimo Hrvatov, da bi ostali zvesti svojemu Mačku, zato pa zase zahtevamo pravico, da ostanemo Slovenci zvesti dr. Korošcu. Najostreje obsojamo vse tiste, ki poskušajo pod firmo mačkovstva delati zmedo med Slovenci. Pod Mačkovo firmo bi se radi vrnili v slovenske vrste tisti, ki za slovenske interese doslej še niso ničesar storili, ker se doslej niso mogli med Slovenci uveljaviti. Sami si bomo izbrali zastopnika, ki nas bo vodil. Mačkovo gibanje propagirajo mladi ljudje, ki so ali komunisti ali anarhisti in razdiralci.

Minister je v nadaljnjem govoru podrobno razlagal uredbo o razdolžitvi kmeta.

Ljudstvo je govorniku burno pritrdjevalo in mu večkrat viharno vzklikalo.

Za njim je govoril min. v p. Vesenjaki, ki je orisal gospodarsko in politično pogoje, ki ga je revzela sedanja vlada. Opisal je ves trud in napore vlade, ki mora s počasnim in sistematičnim delom popravljati vse tiste politične in gospodarske grehe, ki so jih storili prejšnji režimi. Za njim je govoril poslanec dr. Klar o potrebah Slovenske Krajine. Nato so govorili še član banskega sveta Bajlec, tajnik JRZ M. Kranjc. Končno se je minister Vesenjaki vsem udeležencem toplo zahvalil za udeležbo in jih pozval, naj se pri volitvah vsi navdušeno izrazijo za JRZ in za voditelja dr. Korošca.

Popoldne se je g. minister v spremstvu udeležil blagoslovitve novega transformatorja v Rakičanu pri Murški Soboti, ki ga je postavila tamkajšnja zadruga.

Skolom na koroške Slovence

Papirnata enakopravnost koroških Slovencev — Avstrijski šovinisti, ubili koroškega slovenskega kulturnega delavca

»Koroški Slovenci uživajo v okviru Avstrijske republike polno enakopravnost. Nihče jim ne krati pravice, govoriti v slovenskem jeziku, nihče ne ovira v njihovem kulturnem življenju.« Tako se glase uradna zagotovila avstrijskih oblasti, to se poudarja vedno, kadarkoli pri nas nastopijo upravičeni občiti o zapostavljanju in zatiranju slovenske manjšine.

Kakšna pa je v resnici ta svoboda in enakopravnost, ki jo uživajo koroški Slovenci, dokazuje pač najlepše sledeče žalostne razmere. V Koroški je danes najbolj vplivna organizacija koroški Heimabund, čigar predstavnik, kapetan gosp. Majer-Kajbič pomeni danes na Koroškem več, kot sam deželni glavar gosp. Hülgerth. Po navodilih tega Heimabunda skušajo nemškutarski zaupniki gosp. Majerja-Kajbiča v slovenskem koroškem podzvezju s silo in po načrtu ustrahovati vse slovenske zavedne ljudi, tako da bi sploh izgubili pogum, pokazali komurkoli, da so slovenske narodnosti. To silno teroriziranje koroških Slovencev prihaja zlasti od izraza ob kulturnih prireditvah, ki jih med seboj prirejata tamošnji Slovenci. Tako so bili že lani po navodilih Heimabunda organizirani napadi na župnika Fertalo v Pokrčah takoj potem, ko je ta obnovil slovensko petje v cerkvi. Člani Heimabunda so pod vodstvom g. Majerja-Kajbiča samega napadli slovensko kulturno prireditev v Kotmari vasi, voditeljica slovenske dekleške zveze gđ. Hartmanova v Dobri vasi pa je bila od zapornikov Heimabunda napadena in težko ranjena. V vseh teh primerih je Heimabund s svojimi dobrih zvezami dosegel, da so bile proti napadalcem ustavljene vedno vse policijske in sodnijske preiskave.

Heimabund pa se v svojem zagrizenem sovraštvu do slovenskega življenja ni ustrašil niti iti preko človeških življenj, kar dokazuje ogabni umor kmetkega fanta Mihe Habiha 13. septembra t. l., o čemer smo že poročali. Na dan popoldne so priredila slovenska Prosvetna društva iz Bilčeve vasi, Logeveci, St. Ilja in Rožica v Dobu pri Logivici nad Vrbskim jezerom večjo slovensko kulturno prireditev. Nastopili so pevski zbori ter društva pod vodstvom skladatelja in pevskega referenta slovenske Prosvetne zveze v Celovcu g. Pavla Kernjaka. Na prireditvi sta govorila nadalje voditelja koroških Slovencev, prof. gosp. dr. Tislar iz Beljaka in č. g. Ivan Starc, župnik iz Hodiš. Prav posebno pa se je odlikovali tamburaši in pevci iz Hodiš. Skupno se je zbralo okrog 400 koroških Slovencev, ki so na dostojni prireditvi pokazali rezultate kulturnega dela svojih slovenskih Prosvetnih društev, ki

so danes še edina vez, ki druži koroške Slovence. Po končani prireditvi so se udeleženci mirno v mraku razšli.

Med odhajajočimi je bila skupina pevcev in tamburašev iz Hodiš, ki se je vračala na kolesih skozi Skofice nad Vrbskim jezerom domov. Na cesti je to skupino napadla gruča nemškutarjev, ki jih je vodil Allesch, vodja škofijskega Heimatschutz, torej politične organizacije Heimwehra. Allesch je s polenom pobil na tla člana slovenskega Prosvetnega društva v Skoficah, 31 letnega Miho Habiha. Kako je Allesch divjal, dokazuje dejstvo, da je nesrečnemu fantu s polenom razbil lobanjo in izbil eno oko. Radi teh strašnih ran je ubogi Habiha po dolgem tridnevem trpljenju umrl v sredo 16. septembra. Po tem napadu se nihče ni zmedel za napadalca, kakor da se ne bi nič zgodilo. Sele potem, ko je sodna komisija obducirala Habihoovo truplo in zahtevala aretacijo Allescha, so orožniki poiskali morilca in ga koncem tedna aretirali.

Ce se vprašamo, zakaj je tekla na Koroškem slovenska kri, ne najdemo drugega odgovora, kakor tega, da koroški Slovenci po teh dogodkih ne smejo od svoje avstrijske države zahtevati niti mirnega kulturnega izživljanja na svoji starodavni slovenski koroški zemlji. Po številnih neizpolnjenih obljubah pa so dobili namestu skromnih pravic zopet — novega mučenika. Najbolj žalostno pri tem pa je dejstvo, da je na nečloveški način umorjeni slovenski kulturni delavec Habiha Miha bil dober avstrijski patrijot, saj je bil narednik patrijotske organizacije »Östmarkische Sturmsharen«. Iz tega sledi, da je Heimabund v svojem sovraštvu do slovenstva zmožen ubiti zvestega avstrijskega državljanca samo zato, ker je Slovenec.

Po pravici se čudimo, kako more avstrijska vlada dopustiti take zločine in vedno se ponavljajoče preganjanje in strahovanje koroških Slovencev, ko ve, da živi tudi pri nas dokaj število Nemcev. Kako dolgo bo še trajalo, da bodo naše oblasti gledale vse to in dopuščale nemškemu življenju vsemogoče svobodo. Zadnjič pa bi že bil, da se zganemo vsaj mi Slovenci in zahtevamo od naših oblasti, da z represalijami nastopijo proti nemškemu življenju pri nas. Dolgoletno trpljenje koroških Slovencev, zatiranje njih kulturnega izživljanja naj bo za nas nauk, da avstrijska vlada danih obljub koroškim Slovincem vse dotle ne bo izpolnila, dokler ne bomo mi sami obojemu nemstvu, ki uživa pri nas vse svobodo, enoglednosti in pravice, stopili na prste in začeli vračati milo za drago. Ako se bo to zgodilo, potem ne pozabimo, da nismo bili mi tisti, ki smo izzvali nepotrebn in nelepi boj.

Heimabund na ozemlju južne Koroške

Slovenska Koroška doživlja dneve, v katerih vlada med domačim slovenskim prebivalstvom nemir in ogorčenje: Nemška organizacija »Heimabund« pošilja svoje agitatorje med zavedne in med nezavedne Slovence, naj se vsi enotno priključijo kot stalni člani K. Bauernbundu v Celovcu, članarino za nje, katere mnogi ne zmorejo, bo kril celovški Heimabund. Tako so dejali in narodno nezavedne kar vpisali kot člane že imenovane organizacije. Vse to je bilo še premalo. Agenti, ki so obleteli naše slovenske vasi, so štivali vse one, ki so potomci bivšega Landbunda ali v katerikoli organizaciji, naj pri volitvah v kmečko stanovsko organizacijo, ki so pred durmi, odločno nastopijo proti Slovincem. K temu je treba dostaviti, da je porabil, kjer beseda ni več zalega, Heimabund mnogo silinogov. Predvsem je šlo zato, kar je javno izpovedal neki tozadevni agent, da se zatrejo Slovenci in pokaže javnosti moč nemške Koroške.

Na tem mestu neimenovani, vodja krajevne domovinske fronte M., se je dan pred zaključkom seznamov volilnih pol izrazil sledeče: »Naš Bauernbund-Führer ima že v rokah seznam, v katerem da so kot člani nemškega Bauernbunda tudi taki, ki niso kmeti. Za vse te plača pristopnino »Heimabund«. Vidite! Dovolj je jasno, zakaj gre. Gospodje okoli Heimabunda so pač menja, da se izrabijo in morajo izrabiti okroberske volitve v raznarodovalne namene po slovenskem ozemlju južne Koroške. Njih želja je, da je treba in se mora vse one, ki se še vedno kljub vsem grožnjam zavedajo svoje pripadnosti, kratkoma iztrebiti iz vrst stanovske organizacije Bauernbunda in tako javnosti pokazati, da so Slovenci na Koroški docela skoro že izumrli in da je postala — nikdar — zdaj nemška Koroška.

Zakaj vse to? In zakaj vse to se v naši krašanski državi? Zakaj ta akcija nemške nacionalne organizacije med lojalnim koroškim slovenstvom? Iz Slovencev se morajo preroditi nemčurji? To je edini in glavni namen!

Volitve v kmečko stanovsko organizacijo, ki bodo 25. oktobra 1936, bodo tudi ponekod iztrebile slehernega moža, ki je doslej zastopal slovensko ljudstvo, iz občine kajti imamo celo slučaje, kjer so se zavedni pogajali za kandidatno listo, pri kateri so slovenski kmetje čuli od svojih slovenskih nezavednih bratov, da je to delo edino le nemškega Bauernbunda. In še več! V občini Z., kjer so zavedni glasovali radi ljubezni miru za kompromisno listo, so vsi radevolje ali naradevolje morali poslušati trdosrčni besedi iz Celovca: »Wir deutschfreundliche Slovenen dürfen nicht mit euch Slovenen und werden eine eigene Liste ausstellen!« Dovolj je jasno, zakaj jim je. Proti vsemu temu, kakor tudi proti vsem podobnim dogodkom, ki se odigravajo po slovenskem ozemlju južne Koroške, so slovenski kmetje po svojih zastopnikih odločno protestirali. Zeleti je, da se njih protest tudi upošteva, ker mi koroški Slovenci želimo le življenja v miru in pravici.

40 letnica koroških slovenskih maturantov na Brezjah

V ponedeljek, dne 21. septembra, na vrtu znane gostoljubne Finžgarjeve gostilne na Brezjah, pri krasnem svitu tako milega jesenskega sonca smo se našli, mi, ki smo maturirali leta 1896 v Celovcu: Univerzitetni profesor dr. Rado Kušej in profesor Maks Mente iz Ljubljane, okrajni načelnik Matej Kakl iz Skofje Loke, župnik dr. Janko Arnež s Trstenika in župnik Hans Maierhofer iz Pečnice pri Baškem jezeru na Koroškem. Slovesno so nas pozdravili: državni pravdnik dr. Julij Fellacher, predsednik »Koroškega kluba« v Ljubljani, ki je koroški Zilan, odvetnik dr. Jože Oblak iz Ljubljane, ki je pred svetovno vojno deoval v dr. Breževci pisarni v Celovcu ter se udeleževal tako vrlo narodno na tedanjih ljudskih shodih, in odvetnik Anton Bartol iz Maribora, velik prijatelj tamošnjih Korošcev.

Zaporedoma je potem priskakoval v litrih tudi

dolenjski cviček v našo sredo. Kar na enkrat je bilo že polnoči. Zjutraj zopet krasno sonce. Zbrali smo se v svetlišču naše Matere božje, slavne Pomocnice nas Slovencev. Župnik Arnež pred Njnim oltarjem, župnik Maierhofer pred velikim, drugi pa v kopeh, da smo darovali Bogu vse naše rajne profesorje in kolege ter tudi sami sebe.

Potem smo stopali po lepi gorenjski cesti Trbiž—Ljubljana v slavno gostišče gospoda Pavlina v Podbrezjah. Napravil nam je južino, karkšno zmoro le še kak grandhotel na Dunaju ali v Parizu. Ogledovali smo tudi njegovo slavnoznano gospodarstvo in vinski trgovino. Posebno se njegovo pitčerejo, ki ji gotovo ni para po vsej Jugoslaviji. V 12 lopah čez 1000 različnih ptic iz vseh kontinentov sveta!

Pa smo bili vsi vzvišene volje, ko smo se potem vsedli krog mize, ki jo je nam, okrašeno z rožami, postavil za nas kučegazda Pavlin na svoj krasni cvetlični vrt. Pisali smo tudi pozdrave na razglednicah na vse kraje naše Slovenije. Tudi gospodu banu dr. Natlačenu in knezoškofu dr. Rožmanu. Ojunačil nas je Vergil s svojim heksametrom: Et vixisse probos, amplius honoribus auctos!

Smu živeli pošteno, dosegli častna priznanja! — Tržiški vlaček nas je potem potegnil v Kranj. Sli smo se še poklonili gorenjskim nesmrtnim mamom Prešerna in Jenka, ki počivata na kranjskem mirovdoru.

Ločili smo se potem z vzklikom: Na veselo svidenje k 50 letnici naše celovske mature v — Celovcu!

Opomba: Leta 1896 nas je maturiralo na celovški gimnaziji 32. Od teh jih je umrlo že 15. Slovencev, narodnozavednih nas je bilo 11, nemško čutečih, ali že le nemškogovorečih še 9. Slovenske krvi torej 60 odstotkov! — Od vseh maturantov se je posvetilo duhovništvu 13. Juridične študije je izvolilo 5, uradništvo 5, medicino 3, železnico 3 in profesuro 3. Duhovnikov pa je umrlo že 6. Zanimiva je tudi razlika med celovsko gimnazijo 1896 in 1936. Tedaj je bilo na gimnaziji 18 profesorjev in 410 študentov. Letos pa 61 profesorjev in 1110 študentov in študentk! — Tedaj je bila še velika Avstrija in velika Koroška, sedaj pa je mala Avstrija in mala revna Koroška. Kam plovemo?



Abesinski delegat v Zenevi dr. Martin zapuša v spremstvu pravnega svetovaleca dr. Tazasa palačo



V sovjetski Rusiji so pogubili kmete z njihovih posestev in sedaj umirajo za lakoto po mestih.

Gospodarska kriza v Italiji

V Italiji se je začela čutiti resna gospodarska kriza kot posledica etiopske ekspedicije in s tem združenih sankcij. Kupna moč proti inozemstvu je tako zelo opesala, da se čuti resno pomanjkanje raznih surovin in potrebščin. Politika protisankcij in odpoved trgovinskih pogodb je bila brez učinkov, kvečjemu je imela neugodne učinke za Italijo. Da je lira izgubila doseženo plačilno moč, se vidi že iz tega, da je vlada zvišala plače uradnikov in odredila, da se zvišajo tudi delavske plače. Mednarodni kurz lire se skuša držati s paliativnimi sredstvi. Tako so n. pr. za šiling, ki je zdaj dražji, banke zvišale namesto kurzne cene postavko »stroški«, kar je pa za učinek isto. Vkljub temu težkemu stanju pa vlada še naprej veča izdatke za oboroževanje. Poleg podpore, ki jo Italija daje španskim nacionalcem, je začela utrjevati mejo proti Avstriji in nadaljuje z utrbenimi in cestnimi deli ob jugoslovanski meji.

V notranjem gospodarstvu so nekoliko padle cene bencina in petroleja, ki so imele dozdej čisto vojno višino. Vkljub znižanju pa so te cene še vedno skrajno visoke. Vsi drugi predmeti pa naraščajo s cenami počasi in vztrajno. Koruzne moke in zdroba za polento že ni lahko več dobiti in

cena je okoli 1.40 L. Polenovke, ki je tudi hrana preprostih ljudi, ni sploh na razpolago. Meso se je v enem letu podražilo za 1.60 L pri kg. V Rimu sploh manjka dobre govedine. Delen razlog bo morda tudi ta, da ima kmet precej krme in drži govedo, ki ga je itak malo. V Trstu, ki je bil nekoč glavno tržišče kave v Srednji Evropi, se zdaj čuti pomanjkanje tega predmeta in nekatere vrste kave so se že podražile. Krompir, drva in druge potrebščine imajo tudi visoke cene.

Draginja se čuti tem huje, ker jo spremlja brezposelnost. Ta se vedno bolj očitno prevrača v bedo nižjega ljudstva, katero spremlja beračenje in zločin. Roparski napadi se množijo kar občutno. Po Krasu in Vipavi je bilo pred svetovno vojno nekaj izrednega, če se je prigodil kak roparski napad, zdaj postaja to vsakdanje. Nezaдовoljnost množice se razodeva v simpatiziranju s španskimi levicariji. Zadnje čase so po večjih mestih Italije aretirali veliko število osumljenih »komunistov«, tako tudi v Trstu. V Ilirski Bistrici so nekega dne našli v zavoju tržaškega »Piccola«, ki je ravno prispel, v list vrvinjene slovenske letake, v katerih so napadeni primorski škofje in se jim grozi s čisto boljševskim procesom.

Primorske vesti

Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade. V Rasporu v Čičariji biva gostilničar in trgovec Božič, ki se je zapisal v fašiste in prizadeval narodnim ljudem s svojimi denuncijacijami veliko škodo. Sedaj pa je sam izkusil strogost oblasti, kateri je delal toliko usluge. Ker je namreč sedaj življenje v Primorju vedno dražje, davki visoki, dela pa nič, je tudi Božič začel v stisko in začel iz svobodne reške cone tiholapiti blago. Financiarji so našli sedaj pri njem veliko jugoslovanskih cigaret in tobaka, radi česar so ga zaprli, trgovino in gostilno zaprli, reveža pa čaka 200.000 litr gobe, ki jih seveda ne bo mogel plačati, radi česar bo šlo vse njegovo imetje na dražbo.

Užitinski davek na grozdje in most je došlo ilirski župan sledeče: 23.40 litr za vsak kvintal grozdja, ki je namenjen za stiskalnice, 32.40 litr za vsak hektoliter mošta in 97.20 litr za vsak hektoliter koncentriranega mošta. Plačati ga mora kmet, če ga naravnost proda konsumentu, pa tudi če ga pelje domov z vinograda za domačo uporabo, ako ima vinograd naprave za stiskanje; potem trgovec na drobno, ko kupi grozdje ali mošt od kmeta ali od grosista in končno grosist (trgovec na debelo).

100 letnice »Krstu pri Savici« se je spomnil tržaški profesor in kritik Umberto Urbani, ki se je prej pisal Urbančič, v »Piccolo della sera« od 15. septembra. Urbani imenuje Franceta Prešerna »slovenskega Petrarco« in pravi: »Niti v najboljšem stoletju dalmatinsko-dubrovniške literature, v kateri je imel Petrarca toliko občudovalcev, prevajalcev in posnemalcev, ni bilo nikogar, ki bi bil mogel tekmovali s slovenskim pesnikom, kajti dubrovniška lirika je samo emanacija petrarkizma, izumetničena, pasivna, mrtva...« Pravega in res velikega Petrarčevega učenca vidi pisec šele v Prešernu, ki je izmed vseh Slovanov najbližji Petrarci in čigar Julija se lahko postavi v isto vrsto z Delijo, Corinnom, Cintijo in Lavro. Nato prikazuje Urbani Prešernovo življenje in pesniški razvoj, se posebej zaustavlja pri »Sonetnem venecu« in »Krstu pri Savici« ter končuje svoj sestavek z znanim citatom iz Stritarja o Prešernovih Poezijah, s katerimi se lahko mali slovenski narod mirno pojavi pred sodnim stolom narodov. — Napačno pa je vsekakor, da Urbani naša imena piše v italijanski fonetiki, na primer Pesceren, Janez Ciop, Giulia Primiz, ker se to danes več ne dela. Tudi drugi italijanski slavisti ne pišejo tako, ampak v naši, oziroma slovenski pisavi. Izgovarjava se itak lahko pristavi v oklepaj.

Umrla je v Gorici gospa Irma Hrovatin, rojena Fiegl, soproga vpokojenega poštnega uradnika Ksista Hrovatina. Naše sožalje!

Učitelj Mate Zuecon je umrl 23. t. m. v 51. letu starosti v Medulinu pri Pulju. Pokojni je bil za učitelja v Marčani in Ljuzanju v Istri in nekaj časa v Pribramu na Češkem. Ko so Italijani Istro zasedli, je bil vpokojen. Pred vojsko je bil med aktivnimi delavci za hrvaški narod v Istri. Zapuščena sinova Vladka, ki študira pravo v Zagrebu ter Rada in Ivana, ki sta v Medulinu. N. v p. m.!

Fr. Hmeljak, trgovec v Lokavcu pri Ajdovščini, je daroval ves potreben les za fašistično mladinsko letovališče in je bil zato od tajnika stranke goriske province toplot pohvaljen.

Fr. Kira iz Celj pri Premu na Krasu se je v Abesiniji tako hrabro boril, da je dobil medaljo in 300 litr nagrade.

V Opatjem selu so svečano odkrili spomenik v obliki polstebra stolniku 55. italijanskega pešpolka Edmondu Matterju, ki je v tej vasi padel med svetovno vojno.

Poljedelski delavci bodo dobivali po naredbi od 5. oktobra tega leta družinske doklade in sicer po 4 lire na teden za vsakega člana, ki še ni dosegel 14. leta starosti.

Do smrti je povozil avtomobil nekega Alojzija Novelli, ki je privatni nameščene v Postojni, Justa Jerkiča iz Dobravlj in sicer na cesti iz Gorice v Ajdovščino. Jerkič je bil na licu mesta mrtev.

Mrtvega so našli v bližini Cerkna 54 letnega kmeta Matijo Močnika, ki so ga že več dni pogrešali. Najbrž si je mož sam končal življenje.